

CİLT 12, SAYI : 4, NİSAN 1984

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) NİSAN 1984

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Ali Koçman*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Adres: Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9
Harbiye - İST.
Telefon : 146 24 12

Görüşteki yazılar, kaynak olarak, TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz
kullanılabilir.

Basıldığı Yer: Hedef Matbaacılık Koll. Şti.
Tel : 522 25 77

Bu Sayıda

Dünya Döviz Rezervlerindeki Gelişmeler 4	4
Refah Devletinin Sonu mu?	8
İç ve Dış Rekabet Üzerine	11
Kamu Sektörü ve Halka Açılma	15
ABD Çelik Endüstrisinde Gelişmeler...	17
OPEC'de Durum	20
Bulgaristan'da Dış Ticaret	22
Türkiye - Mısır Dış Ticareti	25
AET'de İspanya'ya Karşı Anti Damping Vergisi	26
Su İhracatımız	27
Bilgisayar Seçimi	31

Dünya Döviz Rezervlerindeki Gelişmeler

Yabancı para olarak dünya rezervleri toplamı 1980 yılında 296.712 milyon SDR'dan 1982 sonunda 294.649 milyon SDR inmiştir. Dünya fiyatları 1980-1982 yıllarında arttığı halde rezervlerin düşmesini dünya likiditesinde bir sıkıntının başlangıcı olarak görülenler olmuştur.

Döviz rezervleri (SDR)

ABD Dolar (\$)	157.505
İngiliz Lirası (£)	5.266
F. Alman Markı (DM)	27.244
Fransız Frangı (FF)	2.647
İsviçre Frangı (SF)	6.251
Hollanda Guildeni (NG)	1.919
Japon Yeni (Y)	9.197
Avrupa Parası (ECU)	37.964
	<hr/>
	247.993

Dünya rezervleri olarak ulusal para paylarının gelişimi (%)

	1973	1982
US \$	76.1	71.4
DM	7.1	11.6
F	5.6	2.2
FF	1.1	1.1
SF	1.4	2.7
NG	0.5	0.8
Y	0.1	3.9
Diğer paralar	8.1	6.3
	100.0	100.0

Döviz rezervlerinin dünya ithalatına oranı 1973-74'de yüzde 19 iken 1982 sonunda yüzde 17'ye inmiş bulunmaktadır. Şayet altında rezervlere dahil edilirse bu nisbet hem 1973-74 hem de 1982 için yüzde 36 olarak değişmemiştir. Buna karşılık gelişmekte olan ülkelerde döviz rezervleri (altın hariç) 1973-74'te yüzde 31 iken 1981-82'de yüzde 6 azalarak yüzde 25'e düşmüştür. Bu oran gelişmiş ülkelerde yüzde 15 olarak devam etmiş ve değişmemiştir. Altın dahil edilirse gelişmiş ülkelerde döviz/it-

halat oranı 1973-74'te yüzde 37 iken 1981-82'de yüzde 39'a çıkmıştır. Bu oran gelişmekte olan ülkelerde yüzde 31'den yüzde 24'e düşmüştür.

Prensip olarak, sabit kur sisteminden dalgalı kur veya gerçekçi kur sistemine geçiş rezerv ihtiyacını azaltmaktadır. Bu durum gelişmiş ülkelerde şu nedenlerle gerçekleşmemiştir:

- a) Birçok ülke parasını başka ülke parasına bağlayarak dalgalı kur sistemine geçmemiştir. Halen 36 ülke parasını Dolar'a, 13 ülke parasını Fransız frangına, 13 ülke parasını SDR'a bağlamış bulunmaktadır.
- b) Birçok ülke döviz borsalarına müdahale ederek belli bir kuru desteklemekte ve rezerv kullanmaktadırlar.
- c) Ani uluslararası sermaye hareketleri beklenmeyen şokları karşılamak için ihtiyati rezerv tutma ihtiyacını artırmıştır.
- d) Birçok ülke rezerv tutma yerine sıkışınca uluslararası piyasadan borçlanmayı tercih etmektedir. Kısa vadeli borçlar döviz rezervleri oranı bu konuda en iyi göstergedir. 1973-74'te bu oran 2 iken 1981-1982'de birden de aşağı düşmüştür.

Bu durum kısa vadeli borçların kritik derecede azaldığını veya kredilerin pahalılaştığını göstermektedir.

Dünya rezervleri yeterli seviyede midir sorusunu döviz arz ve talebin seyrine bakarak cevaplandırmak mümkündür: Rezerv para ülkeleri tediyeye fazlası vermektedir, buna karşılık birçok ülke de sermaye piyasasına girişler sınırlıdır. Dünya ticaretindeki yavaşlama rezerv ihtiyacını düşürmüştür, buna karşılık sermaye piyasasındaki kararsız durum rezerv ihtiyacını arttırmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde rezervlerin eski seviyesine gelmesi arzuya şayandır.

IMF bazı koşullarda 25 milyar SDR'lık likidite yaratacak durumda olup bunun halen 2/3'ü kullanılmamıştır. Fonda koşulsuz olarak kullanılabilen likidite miktarı ise 48 milyar SDR'dır. Bu miktarın 2/3'ü ülkelerin fondaki rezerv pozisyonları ve SDR hesap bakiyeleridir. Bunların dışında fon muhtelif formüllere göre üyelere dünya likiditesine uygun olarak çeşitli krediler açabilmektedir.

Refah Devletinin Sonu mu?

II. Dünya Savaşı sonrası yıllarda hemen tüm Batı Avrupa ülkelerinde uygulanan sosyal politikalar «Refah Devleti» yaklaşımını benimsemiştir. «Refah Devleti» sosyal amaçlı devlet müdahalelerinin yaygın olduğu bir piyasa ekonomisi sistemidir. «Refah Devleti»nin amacı: her yurttaş için asgari hayat şartlarını temin, sosyal mal ve hizmetlerin üretimi, ekonomik dalgalanmaların kontrol altına alınması, özel mal ve hizmetlerin üretilmesi esnasında doğan sosyal fayda ve maliyetlerin gözetilmesini sağlamak amacıyla düzenlemeler yapmak. Bu yaklaşımın savaş sonrası yıllarda Batı Avrupa'daki sosyal ve politik istikrara önemli katkı sağladığı kabul edilmektedir. 1960-81 yılları arasında belli başlı Avrupa ülkelerinde sosyal harcamaların milli gelir içindeki payı yüzde 14.5'dan yüzde 26.3'e yükselmiş, bu pay ABD'de 1981'de yüzde 21'e ulaşmıştır. Sadece emekli ödemeleri toplam sosyal harcamaların yüzde

40'ını oluştururken, sağlık, eğitim ve işsizlik ödemeleri de önemli yer tutmaktadır. Ancak, son yılların ısrarlı ekonomik krizi sosyal refah harcamalarındaki kısıntıyı tüm ülkeler için zorunlu kılmıştır. İlk kısıntılar sağlık ve eğitim alanlarında olmuştur. Halen devam eden yavaş büyüme ve ciddi işsizlik sorunları karşısında harcamalarda daha kapsamlı ve büyük kesintiler beklenmektedir. Son seçimlerde önemli başarı sağlayıp yeniden seçilen İngiliz Muhafaza kar Partisi seçim öncesi politikalarına devam ederek sosyal harcamalardaki kısıntıları hızlandırıyor. Bu çevrevede devlet kesiminde çalışanların yüzde 14 oranında azaltılması, sağlık, eğitim ve konut harcamalarının azaltılması öngörülmektedir. Yerel idareler de kısıntılardan etkileniyor.

Diğer ülkelerde de politikacılar ekonominin geleceğini kurtarmak için seçmenin, bazı fedakârlıklara katlanması gerektiğini anlamaya başladığını görüyorlar ve artık, kamu harcamalarında bazı gerekli kısıntıya gitmek politik risk taşımayabiliyor. Hemen tüm ülkelerde seçim kazanan partiler «kemer sıkma» politikalarından önemli tavizler vermemektedirler.

Fransa'nın İtalya'nın ve İspanya'nın sosyalist hükümetleri önceleri genişletici ve sosyal harcamaları arttırıcı politikaların tarafı iken, şimdi istikrar programlarını tercih ediyorlar. Örneğin, Fransa'da işsizlik ödemelerinde yeni kısıntılar getirilirken, B. Almanya'da emekli maaşları, maaşın yüzde 58'inden yüzde 56'sına indiriliyor.

Sosyal harcamaların azaltılması «Refah Devleti»nin sonu değildir. Ancak mevcut krizden çıkmada, devlet harcamalarının disipline edilmesi önemli katkı getirecektir. Aynı miktar harcama daha verimli şekilde kullanılırsa, üretime ve refaha katkısı daha fazla olabilir.

Batı ülkelerinde son yılların politik gelişmeleri seçmenin artık daha uzun vadeli düşünebildiğini ve devlet harcamalarında zorunlu kısıtlamaların artık daha az oy riski taşıdığını göstermektedir.

Seçmenin tavrındaki bu değişim önemlidir ve kuşkusuz hükümetlerin ekonomi politika uygulamalarında daha rasyonel hareket etmelerine katkıda bulunacaktır.

İç ve Dış Rekabet Üzerine

«Uluslararası rekabet gücünü arttırma ihtiyacı» bütün ülkeler tarafından bir hedef olarak benimsenmiştir. Sürekli yükselen dolar ve büyük boyutlara ulaşan dış ticaret açığı nedenleri ile Avrupa ülkelerinde özellikle Japon ve Amerikan endüstrisi ile rekabet olanaklarının arttırılması gündeme gelmektedir.

Oysa, ekonomik sorunların çözümünün, sadece rekabet gücünü arttırma yoluyla sağlanabileceğini sanmak büyük bir yanılgıdır. Zira, tüm ülkelerin rekabeti arttırma yoluna gitmeleri, sonunda hiç birisinin net bir kazanç elde edememelerine de neden olabilir. Bu nedenlerdir ki, OECD gibi üyelerinin çoğunluğu gelişmiş olan uluslararası kuruluşlar ortak amaçlar belirlerken ülkelerin rekabet gücünü arttırmaktan hiç söz açmıyorlar.

OECD'ye göre, ekonomik sorunların çözü-

mü için rekabete değil, yatırımlarda ve iş gücü piyasalarındaki esnekliğe önem verilmelidir; çünkü tek tek ülkeler için bir sorun olabilecek rekabet eksikliği, hiçbir uluslararası sorunun ana sebebini açıklayamaz. Meselâ, 1973 petrol krizinden sonra dünya ekonomisinde ortaya çıkan durgunluk içinde enflasyon olgusu bu yolda izah edilemezdi.

Çeşitli ülkelerdeki işadamları ve hükümetler rekabet eksikliğinden şikâyet ettikleri zaman, genellikle bütün ekonomiden değil yabancıların hakim olmaya başladıkları bir sektörden bahsetmektedirler. Avrupalıların uçak endüstrisinde Amerikan, elektronik endüstrisinde Japon üstünlüğünden şikâyet etmeleri gibi.

Ancak, uluslararası ticaretin, belirli ölçüde uzlaşmayı da beraberinde getirdiği gerçeği bu tür şikâyetleri bir anlamda yersiz kılabilir. Rekabet gücü eksikliğinin belli başlı göstergesi dış ticaret dengesindeki açıklardır. Ancak, ülkelerin gelişme potansiyeline göre dış ticaret açığını kapatmak için zaman zaman dış borçlanmaya gitmeleri doğal olduğu için dış ticaret açığı da tek başına yeterli bir gösterge sayılamaz.

Rekabet gücünü ölçmenin bir başka yolu ise döviz kuruna göre ayarlanmış birim maliyetlere ve bunun zaman içerisinde gösterdiği seyre bakmaktır. Meselâ, Amerika'nın 1977 yılındaki rekabet gücüne sahip olabilmesi için 1 doların bugünkü piyasa değeri olan 2.7 mark yerine 2 mark olması gerekmektedir. Bu ölçülere göre Amerika'nın 1977'de ulaştığı rekabet gücünün bugün gerisinde kaldığı söylenebilir.

Ödemeler dengesi sorunu olmadığı halde İngiltere'nin rekabet gücünü arttırma isteği, merak uyandırmaktadır. İngilizler rekabet gücünü arttırarak ihracatı arttırabilecekleri bu yolla talep, istihdam, üretim düzeyini yükseltebilecekleri görüşündeler. Bu yolla sağlanacak daha yüksek milli gelir daha fazla ithalata yol açacak ve dış ticaret dengesi ise daha yüksek bir gelir düzeyinde dengelenmiş olacaktır.

Tek bir ülke açısından «çözüm» gibi görünen bu yol tüm ülkeler açısından çözüm değildir. Zira düşük üretim düzeyi gibi sorunlarla karşı karşıya olan tüm ülkeler, çözüm için rekabetçiliği arttırma yoluna gittikleri takdirde, sonuçta hiçbir ülkenin başarıya ulaşamayacağı ve bu konuda uluslararası diyalog zorunluluğu açıktır.

Ayrıca ihracat yolu ile arttırılan talebin de yurtiçi yollarla (-kamu harcamaları, vergi indirimleri, parasal genişleme gibi-) iç talebi ve enflasyonu yükseltmesi beklenmelidir.

Bu tartışmalarda, gerçekten ciddi ödemeler dengesi ve büyük istihdam sorunları ile karşı karşıya olan, yeni dünya pazarlarına giren Türkiye gibi ülkeleri hariç tutmak gerekir. Rekabeti artırma bu ülkeler için dış talep yolu ile istihdam, ödemeler dengesi üretim sorunlarını çözmenin de ötesinde sadece ekonomik değil politik boyutlar da taşımaktadır. Bu konuda çözüm iç piyasada piyasa ekonomisi esaslarının irrasyonel devlet müdahalesinden arındırılmış olarak kurulması ve devam ettirilmesi yanında dış piyasalarda mukayeseli avantaj kurallarına göre ülkenin dünya ticareti içindeki yerini biran önce almasından geçmektedir.

Kamu Sektörü ve Halka Açılma

Özelleştirme/Kamulaştırma tartışmalarının bir verimlilik ve başarı ölçüsüne dayandırılması görüşü giderek yaygınlık kazanıyor ve pratikte uygulama alanı buluyor.

Örneğin, Luxor yıllar önce iflasın eşiğinden devlet tarafından satın alınarak kurtarılan bir İsviçre elektronik aletler şirketi iken şimdi devlet tersini yaparak bu şirketin hisselerini tekrar halka satmayı planlıyor. Hisse senetlerini halka satmayı planlayan diğer şirketler arasında yüzde 75'i devlete ait Volvo gibi sanayi kuruluşları da var.

Şimdiye kadar hükümetteki Sosyal Demokratlar ve İşçi Sendikaları devlet işletmeleri hisselerinin halka satışına şiddetle karşı çıkmışlardı. Bankaların devletleştirilme ihtimali de banka kesimini tedirgin edip, gelişmelerini olumsuz etkiliyordu.

Son olarak kamu bankası «PK Bankenin» halka devredilmesi diğerk devlet işletmelerinin de sermaye artırımını için halka hisse senetleri satışına yeşil ışık yakmaktadır.

Halka açılmanın diğerk sebepleri yanında pragmatik sebepleri de var. Bir İsveç özel sektör temsilcisi hükümetin yeni yatırımlar için finansman kaynağı bulamadığını, bunun sonucunda da, halka açılmanın kaynak bulma için bir çözüm olduğunu belirtiyor.

Nitekim, yetersiz bütçe gelirlerinden dolayı yatırım finansmanı için kaynak bulma zor olmaktadır. Diğerk yadan aynı sahada çalışan özel sektör ve halka açık şirketlerin kamu işletmelerine nisbetle daha kârlı ve verimli faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Nitekim yerli ve yabancı bankalar arasında artan hızlı rekabet kamu bankası «PK Bankenin» halka açılmasını ve daha etkin çalışmasını zorunlu kılmıştır.

ABD Çelik Endüstrisinde Gelişmeler

Bugünlerde ABD çelik dünyasında aşırı büyüme gündeme getirecek birleşme teklifleri ortaya atılıyor. Fakat ortaya çıkan tartışmaların temelinde çelik endüstrisinin kargaşadan çıkarak yeni bir yapıya dönüşmesi yatıyor. Uzun süredir sorunlarla boğuşan bu sektör artık kabuk değiştirmeye başlamaktadır. ABD'nden büyük sekiz çelik yapımcısının üretim kapasitelerini yüzde 34'e kadar kısararak 1990'da 91 milyon tona inecekleri söylenmektedir. Ancak bu kıstının çoğu eski kifayetsiz ve talebin düştüğü üretim hatlarındadır. Diğer taraftan ülkenin 50 dolaylarındaki küçük çelik fabrikaları hamle yapmaktadırlar. Bunların özel mamulleri, uyanık yöneticileri en son teknolojileri, piyasa yakınlıkları ve değişen piyasa ihtiyaçlarını karşılayacak esneklikleri vardır. Bu şirketler kapasiteleri-

ni bir misline çıkararak 2000 yılında 37 milyon tona ulaşacakları tahmin edilmektedir. İthalat ise kesinlikle artış göstermektedir. Ancak ABD çelik endüstrisi için herhangi bir koruma olmaksızın dahi, yabancıların piyasanın üçte birinden fazlasını ele geçiremeyecekleri tahmin edilmektedir. Şirketlerin birleşmesi, endüstri ve tüketici için muhtemelen iyi olacaktır. Yenileme yatırımlarının masrafları yaklaşık yüzde 50 oranında azalırken, yüksek teknoloji sayesinde ithal çelikle daha canlı olarak rekabet edebilecek bir yapıya ulaşılabilecektir. Sektörde şimdiye kadar uygulanan «himayecilik»le ithal malı çeliğin gelmesi yavaşlatılmış, ama piyasanın yüzde 22'sini ithalatın ele geçirmesine engel olunamamıştır. Gecikme, çelik idarecilerinin daha iyi fabrikalara yatırım yapma ve daha yeni teknoloji kullanmak gibi zor kararlarını ertelemelerine sebep olmuştur. Sonuçta yerli müşteriler özellikle otomobil yapımcıları, yurt dışında ucuz çelikle yapılan mamullerden daha çok zarar görmeye başlamışlardır ve ihmayecilik, ABD şirketlerinin rekabet imkânlarını kıran gerçekçilikten uzak ücret artışlarına yol açmıştır.

tır. ABD'li çelik işçileri önceleri çok başarılı oldukları için şimdi işlerini kaybediyorlar. Bugünlerde orta bir çelik işçisinin saat ücreti 23 dolardır, orta bir sanayi işçisi ise 13 dolardan az kazanmaktadır. Amerikalı meslektaşından daha verimli orta Japon çelik işçisi ise 12 dolar civarında kazanmaktadır. Amerikalı çelik üretimcileri bu ücret farkları ile rekabet edemezler. Bu sebepten işçilerinin işine son veriyorlar. Gelecek 15 yılda işten çıkarılanların sayısının 200.000 dolayında olacağı tahmin edilmektedir.

Çeliğin düşük fiyatından tüketici faydalanmaktadır. Bu gelişmekte olan ülkelerin kalkınma gayretlerine yardımcı olmaktadır. Amerikan ekonomisi için de bu gelişme olumludur. Çünkü gelişmekte olan ekonomilere değişik ve yüksek değerde mamullerini satabilir ve daha yüksek verim elde etmek için sınırlı sermayesini kullanabilir. ABD çelik endüstrisi bugün için sıkıntılı fakat kaçınılmaz yapı yenilemesine dayanmak zorundadır. Bunu önlemeye çalışmak ABD ekonomisine gelecekte daha pahalıya mal olabilir.

Kaynak: The Wall Street Journal

OPEC'de Durum

OPEC'e üye 13 ülke son konferansta alınan kararlara temelde uymayı kabul etti. Bunların başında «Arabian Light» adı ile satılan yüksek kaliteli petrolün varil başına 29 Dolar'dan işlem görmesi ve günlük üretim tavanının 17.5 milyon varille sınırlandırılması gelmektedir.

Politik krizler bir tarafa, 1984'ün ekonomik beklentileri dünya petrol pazarlarına temel değişiklikler getirmemekte. Global olarak petrol talebinin varil başına 2 Dolar civarında artması bekleniyor. Talep artışı Avrupa'dan ziyade ABD'den kaynaklanmakta. Petrol arzında ise şöyle bir durum göze çarpmakta: Petrol üreticisi ülkelerin şu andaki üretimleri kapasitelerinin yüzde 23 altındadır. Bundan 10 yıl kadar önce 1973 yılında dünya petrol pazarlarındaki sıkışma sebebi ile OPEC konferansında varil başına fiyat 11.65 Dolara çıkarılarak eski fiyatının iki misline yükseltilmiş, dolayısıyla petrol piyasası alıcıdan satıcı piyasasına dönüş-

müş idi. Bu gelişmeler sonunda dünya ilk enerji krizine girmiş, 1979-80 yıllarında ise petrol fiyatları tekrar yükseltierek varil başına 32 Dolar'a yükseltilmişti. 1981-82 yıllarında ise petrol rekor fiyat olan 34 Dolar'dan işlem görmeye devam etmiştir. Son hesaplarda İran-Irak savaşı sebebi ile üretim azalması bekleniyordu. Ancak bu tahmin beklenen oranda gerçekleşmedi. 1983 yılında OPEC genellikle indirilmiş fiyat olan 29 Dolar'da karar kıldı.

Günümüzde OPEC'in üretimi dünya petrol üretiminin ancak yüzde 32'sini teşkil etmektedir. Bu oran 1973'de yüzde 54, 1981'de ise yüzde 42 idi. Genel olarak petrol rezervlerinin üçte ikisi 13 OPEC ülkesinin elinde bulunmaktadır. Bu ülkelerin yüzde 80'ini Orta Doğu teşkil ederken, bunun da yarısı sadece Suudi Arabistandadır. Dolayısıyla OPEC'in üyelerinin dünyanın gelecekteki petrol arzının önemli miktarını kontrol ettiği açıktır.

Kaynak: Swiss Revue of World Affairs.

Bulgaristan'da Dış Ticaret

Önümüzdeki iki yılda Batı'nın Bulgaristan'a satışlarının 1.4 — 1,5 milyar dolar dolayında seyretmesi beklenmektedir.

1984'de Bulgar dış ticaretinde beklenen yüzde 8'lik büyüme, Bulgaristan'ın toplam dış ticaretinin yüzde 15'ini sağlayan Batılı ülkelerin Bulgaristan'a satışlarını etkileyebilir. Batılı ülkelerin bu düşük payına karşın, Sovyetler Birliği'nin Bulgaristan ticaretindeki payı yüzde 50'dir.

En iyi satış beklentilerine sahip olabilecek Batılı şirketler, Bulgaristan'ın çelik, kimya, gıda, tekstil ve hafif endüstri sektörlerine teçhizat satan şirketlerdir. Ayrıca makina ve elektronik endüstrisi için planlanan yüksek büyüme hızı da Batılı şirketler için iyi bir fırsat oluşturabilir. Özellikle Comecon yükümlülükleri ve döviz kazanma gereksinimi nedeni ile yapılan elektronik mal üretimi için, Bulgaristan Batı Teçhizatına ve knowhow'a gereksinim duymaktadır.

Tarım sektöründe ise Bulgarlar Batılı firmalara hayvancılık, sulama ve hububat üretimi ile ilgili araçlar için gereksinim duyabilirler. Özellikle geçen sene ortalamasının altında gerçekleşen hububat üretiminin bu sene artırılması, Batılı şirketlerin satışının artmasına neden olabilir.

Bulgar otoriteleri Batılı firmalarla endüstriyel alanda işbirliğini teşvik etmektedirler. Bu işbirliği olanağı; tarım makinaları, işleme teçhizatı, madencilik, metalurji, dizel ve gemi motorları ve tekstil endüstrisi gibi farklı sektörlerde bulunmaktadır.

Bulgaristan'ın en önemli Batılı ticaret ortağı olan B. Almanya'nın bu ülkeye yaptığı ihracatın yüzde 42'sini makina ve teçhizat oluşturmaktadır.

Bulgaristan'da ihracatı artırmak için gösterilen çabalar orta vadede çeşitli faktörler tarafından engellenebilir. İlk faktör, Bulgaristan'ın Sovyetler Birliği ile ticaretinde —artan gaz ve petrol fiyatları nedeni ile— gittikçe büyüyen açıktır. Bunu kapamak için, Bulgaristan ihracatını Doğu'ya kaydırmak zorundadır. İkinci faktör Bulgar mallarının dünya pazarlarında rekabet gücünün olmayışıdır. Son faktör ise geçmişte

başlıca güçlü para kaynağını oluşturan Orta-Doğu ve Sovyet petrolünün yeniden ihracının, Sovyetler Birliğinin petrol satışındaki azalmalar ve uluslararası petrol piyasalarındaki fiyat düşüşleri nedeni ile azalma olasılığıdır.

Genellikle Batılı ihracatçılardan alınan kredilerle ilgili borçlar idare edilebilir bir düzeydedir. 1983'ün sonunda brüt miktarı 2,5 milyon dolar olan borcun azlığı ve Bulgaristan'ın Batılı bankalardaki mevduatının 1983'de rekor düzeye ulaşması ülkeyi Batılı bankerlerin gözünde malî açıdan saygın bir duruma getirmiştir.

Tüm Doğu Avrupa ülkelerinin kısa dönem taahhütleri içinde en fazla pay yüzde 53'le Bulgaristan'a aittir. Fakat Bulgaristan 2 yılın üstündeki taahhütlerde en az paya sahiptir.

Batıdan özellikle yatırım projesi için teçhizat ithalatı, Bulgaristan'da karşıt ticaret talebini doğurmuştur. Bu talep düşük düzeyde olmasına rağmen firmalar uygun ticaret ürünleri üretiminde zorlanacaklardır, bu da bilinen karşıt ticaret ürünlerinin iyi oluşturulmuş kanallardan satılmasının bir sonucudur.

Türkiye-Mısır Dış Ticareti

Türkiye ile Mısır arasında 20.4.1976 tarihinde imzalanan serbest dövizle ödemeye dair anlaşmadan sonra 3.12.1977 tarihinde Teknik ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. 1979 senesinde ise iki ülke arasındaki ticari durgunluğu gidermek üzere Türk-Mısır Ticaret Odaları Federasyonu kurulmuştur. Bütün bu faaliyetler neticesinde 1982 yılında yüzde 100'lük bir ihracat artışı gözlenmekle birlikte 1983 yılında bu artışın devamı sağlanamamıştır. Türkiye'nin Mısır'a ihraç ettiği malların başında mercimek, baklagiller, irmik, tütün, çimento, cam, inşaat demiri, jet yakıtı, otobüs ve otomobil gelmektedir. Türkiye'nin Mısır'dan ithal ettiği başlıca maddeler ise kükürt, ham petrol, pamuk, ham bezler ve demir-çelik saçlardır.

AET'de İspanya'ya Karşı Anti-Damping Vergisi

İspanya'nın AET Topluluğu içinde işbirliği konusunda en az istekli ülke olduğu belirtilmektedir. AET kaynakları bu ülke ihracatçılarının «çelik ticareti düzenlemelerine» uymadıklarını, mevcut düzenlemeleri fiyat kırma yolu ile ihlâl ettikleri ve üçüncü ülkeler aracılığı ile ihracat yaparak millî kotaları aştıklarını söylüyor.

Geçen Ekim'de Avrupa Çelik Federasyonu İspanya'yı betonarmede kullanılan çelik çubuk fiyatlarını kırdığı için şikâyet etti. Nitekim bu alanda İspanya'nın ihracatı 1980'de 10.044 tondan 1983'ün ilk yarısında 96.466 tona yükselmişti.

Komisyon, İspanya'dan ihraç edilen çeliğin yüzde 12.4 düşük fiyatla AET pazarına girdiğini belirledi. Buna karşı bir tedbir olarak 5 Şubat 1984'den geçerli olmak üzere İspanya'ya karşı geçici bir «anti-damping vergisi» uygulama koydu. Bu vergi ton başına 32.5 doları bulmaktadır.

Su İhracatımız

Dünya ticareti içinde son yıllarda önem kazanan bir ürün de maden sularıdır. İhracatçı ülkeler içinde bu alanda ilk sırayı Fransa almakta, ve pazar payını sürekli artırmaktadır. Bu ülkenin 1982 yılındaki ihracatı 81.9 milyon dolara ulaşmıştır. Fransa'yı su ihracatında, ABD ve Belçika izlemektedir. F. Almanya, Lübnan, BAE, Suriye ve Kıbrıs dünya ihracatındaki diğer ülkelerdir. Ancak, bu ülkelerin ihracatı çoğunlukla kendi su kaynakları dışındaki rezervlerden «re-eksport» niteliğindedir.

Dünya Maden Suları İhracatında Önemli Ülkeler

(Milyon Dolar)

Ülkeler	1979	1980	1981	1982
Fransa	61.57	54.90	66.87	81.86
ABD	17.83	21.05	—	—
Belçika-Lüksemburg	—	—	13.33	16.28
Lübnan	10.80	15.57	—	—
F.Almanya	4.57	4.31	4.79	5.18
Suriye	1.95	1.41	—	—
Kıbrıs	1.12	1.30	—	—
İngiltere	1.16	1.10	1.54	1.37
İtalya	—	1.22	1.15	1.69
Yunanistan	0.47	0.45	0.60	—

Diğer yönden dünya maden suyu ithalatında ise, ilk sıralarda Belçika, ABD, Hong-Kong, S. Arabistan ve F. Almanya yer almaktadır. Bu alandaki ithalatın toplam değeri 1979 yılında 213.9 milyon dolar, 1980' de ise; 218.6 milyon dolara ulaşırken, 1981 yılında dünya toplam su ithalatı 190.0 milyon dolara düşmüştür. 1977-81 dönemindeki ülkelerin bu alandaki toplam gelişme hızı yüzde 23.8'e ulaşırken, özellikle Japonya yüzde 226.8, Sudan yüzde 103.8 ve ABD yüzde 47.8 ile ithalatta en yüksek gelişme hızı gösteren ülkelerdir. Bu dönem içinde yalnız Ürdün ve Yugoslavya'nın ithalatındaki gelişme hızı negatife düşmüştür.

Son yıllarda Orta-Doğu ülkelerinin gerek iklim özellikleri gerekse yaşam seviyelerinin sürekli yükselmesi sonucu, plastik ambalajlı içme suyu talepleri hızla artmıştır. Coğrafi-kültürel yakınlık ve işbirliği neticesinde başta S. Arabistan olmak üzere, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn ülkemizin kaynak - maden su ihracatındaki hedef pazarları olmuşlardır.

Ayrıca Irak ve Ürdün de girilecek yeni pazar potansiyeline sahip komşu ülkelerdir.

Türkiye'nin gerek memba, gerekse maden suyu kaynakları çok çeşitli özelliklere sahip olup bütün bölgelerimize dağılmış bulunmaktadır. Maden ve memba suyu kaynakları envanterlerine göre 35 kaynağın şişeleme tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerden şimdilik 4 tanesi ihracat amacıyla kurulmuştur.

Ihracat PVC ya da PET şişelerde yapmakta, ambalajlama ve taşımacılıkta avantaj sağlamaktadır. Ülkemizin bu alanda yaptığı ihracat henüz çok yenidir. 1981 - 82 yıllarında gerçekleşen ihracat çok küçük değerdedir. 1983 yılının başında özellikle komşu Orta - Doğu ülkeleriyle önemli ihracat bağlantıları yapılmış olup, Orta - Doğu ülkelerine önümüzdeki dönemde önemli bir Türk ihraç malı olmaya adaydır.

Kaynak: İGEME

Bilgisayar Seçimi

Mikro ve mini bilgisayarların küçük ve orta ölçekli işletmelerde giderek artan oranda kullanım alanı bulduğu görülmektedir. Bu bilgisayarlar genellikle dokümantasyon, malî ve mühendislik analizleri ve diğer analitik işlemler yanında faturalama, bordro çıkarma, alacak borç takibi, envanter kontrolü ve diğer muhasebe işlemleri gibi çeşitli işletme faaliyetlerinde kullanılmaktadır.

İşletmeye uygun bir bilgisayarın seçilmesi son derece önemlidir. Zira yanlış seçilmiş bir bilgisayar sistemi ihtiyaçlara cevapta yetersiz kalabileceği gibi, gereksiz ve kullanılmayan kapasitelerin kurulmasına da yol açabilir.

Bu sebeple bilgisayar seçerken dikkat edilmesi gereken en önemli husus işletmenin ihtiyaçlarına hangi tip bilgisayarın uygun olacağıdır. Bilgisayar edinme, işletmenin mevcut işlerini zaman ve emek açısından kolaylaştırma yanında daha ileri düzeyde işlemler gerçekleştirme düşüncesinden doğabilir. Bundan dolayı, satın alın-